

۲- شرح فصوص الحکمة

[ف: ۱۰ - ۱۹۵۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۷/۱۴ عکسی
آغاز و انجام: برابر؛ تمت رساله الفردوس للشيخ الرئيس ...
نسخه اصل: گویا در کتابخانه دانشگاه پرینستون آمریکا؛ بی کا، تا:
۶۷۷ق، این رساله در نسخه حاضر، با عنوان «رساله الفردوس» به
ابن سینا نسبت داده شده؛ ۷ص (۱۴۱-۱۴۷) [عکسی ف: ۴ - ۲۰۸]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۷/۱۰-ف
نسخه اصل: روان کوشکوش ۲۰۴۲؛ کا: عبدالرحمن بن علی بن
مویذ، تا: سه شنبه ۶ ربیع الثانی ۸۸۸ق، جا: شیراز [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۶]
۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۹۲۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن منصور بن اسماعیل، تا: ربیع
الثانی ۹۹۳ق؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۱۴گ، ۲۰ سطر، اندازه:
۱۶×۹سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۵۶]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۴۹/۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله
در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشکی تفرشی در
۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵؛ کاغذ:
سمرقندی، جلد: تیماج، ۴گ (۳۶۹-۳۷۲پ)، ۳۱ سطر، اندازه:
۲۳×۱۳سم [ف: ۶ - ۲۴۳۲]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۸/۱
خط: نسخ، کا: پیرشاه بن محمد یساری، تا: ۹۸۶ق؛ ۱۷گ (۱-پ-
۱۷) [ف: ۳ - ۳۱۳]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۵۵/۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۱ص (۴۲۵-۴۳۵)،
اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۷۴]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۳/۲۴-ف
نسخه اصل: کتابخانه علوم ش ۶۳۰؛ بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ:
سیاهانی، جلد: تیماج، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۱ - ۶۸۴]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۳۰/۲۴-ف
بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سیاهانی، جلد: تیماج، قطع: ربعی [فیلمها
ف: ۱ - ۶۸۴]
۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۸۲۷/۸
آغاز: برابر
بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد:
تیماج مشکي، ۲۹گ (۱۲۲-۱۵۰)، ۱۰-۱۹ سطر (۵×۱۳)،
اندازه: ۱۹/۵×۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۲۳]
۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۰۳۶/۱۹
بی کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۵۶-۱۶۱)، اندازه:
۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ - ۲۰۱]

به فصوص الحکم الصغیر < فیما یصح و فیما لا یصح من احکام
النجوم

● فصوص الحکمة = الفردوس = الفصوص الصغیر /

فلسفه / عربی

fuṣūṣ-ul ḥikma = al-firdaws = al-fuṣūṣ-uṣ ṣağīr

فارابی، محمد بن محمد، ۲۲۶۰ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

منسوب به فارابی است که در صحت این انتساب تردید است.
رساله‌ای است در فلسفه الهی که یکی از کتب قدیمی فلسفه
مشاء در اسلام است و در آن مباحثی همچون ماهیت و وجود،
اثبات واجب الوجود، روح انسان و ادراکات انسانی، با عناوین
«فص، فص»، و بدون رعایت نظم و ترتیب معمول همین مباحث
در دیگر کتب فلسفی بررسی شده است. با لحنی نزدیک به
صوفیان ولی مستند به ادله منطقی است؛ این رساله به نام
«الفردوس» جزء مصنفات ابن سینا نیز شمرده شده و دکتر
مهدوی در فهرست مصنفات ابن سینا (ص ۲۸۴× این رساله را
همان «فصوص الحکم» منسوب به فارابی نیز دانسته و در
مؤلفات الفارابی (ص ۲۹۳) این رساله به فارابی نسبت داده شده
است. [برای نسخه‌های بیشتر بنگرید به مدخل «الفردوس» از
ابن سینا]

آغاز: رب تمم الامور التي قبلنا لكل منها ماهية و هوية و ليست
ماهية هويته و لا داخله في هويته و لو كانت ماهية الانسان هويته
لكان تصور ك ماهية الانسان تصور هويته

انجام: فهو المعشوق الاول فلذلك هو آخر كل غاية اول في
الفكرة آخر في الحصول هو آخر من جهة ان كل زماني يوجد
فقد توجد زمان تأخر عنه و لا توجد زمان متأخر عن الحق هو
طالب الى طالب الكل الى التيل منه بحسبه هو غالب الى مقتدر
على اعدام العدم و سلب الماهيات ما تستحقها بنفسها من البطلان
و كل شي هالك الا وجهه

چاپ: این کتاب بارها با نسبت به ابونصر فارابی به چاپ رسیده؛
متن منقح کتاب را سید جلال آشتیانی با مقدمه و شرح و تعلیق
در نشریه دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد، ش ۱۳
(زمستان ۱۳۵۳)، ص ۲۴-۲۵۹ و ش ۱۴ (بهار ۱۳۵۴ش) به چاپ
رسانیده است

[مهدوی ش ۱۹۲ و ۲۰۶؛ دنا ۱۰۲۱/۷-۱۰۲۳-۱۰۲۴ (نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- شرح فصوص الحکمة = شرح الفصوص؛ حسینی تبریزی، امیر
اسماعیل (۸۵۶-۹۱۹)

۲- شرح فصوص الحکمة؛ استرآبادی، محمد تقی بن عبدالوهاب (-
۱۰۵۸)

فرستگان: نسخ‌های خطی ایران (فنا)؛ بیت و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

الجمعه. یا ایها الذین آمنوا اذا نودی ... تم الكتاب.

از بقره تا جمعه؛ کا: حسین بن عثمان سروی، تا: ۸۸۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکى ضربی و مقوایی، ۴ص (۲۸۲-۲۸۵)، ۲۵ سطر (۲۰×۱۳)، اندازه: ۲۹×۱۷سم [سن: ف: ۲-۶۸]

● اعشار القرآن فی السور / قرائت / عربی

a'sār-ul qur'ān fi-s suwar

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۳۰۶/۶

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج مشکى ضربی ترنجی مقوایی با لولا، قطع: رحلی کوچک [نشریه: ۷-۲۷۶]

● اعصاب / طب / فارسی

a'sāb

رساله‌ای است درباره عمل اعصاب در بدن و تشریح عصب‌های هر عضو از اعضای بدن.

شهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۲۹۸

آغاز: اعصاب ربطی: یک بنیان عصبانی مخصوص اند بجهت آلات اندرونی بدن؛ انجام: شریان بزرگ خون ماهی قرمز است و گلبولهای او بزرگ و بیضی شکل است.

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۷/۵×۱۱سم [مؤید: ۳-۲۴۸]

● اعصار و اسنه اولیه فلزات در ارمنستان روسیه /

طبیعیات / فارسی

a'sār va asene-ye avvaliye-ye felezzāt dar armanestān-e rūsiye

حسینی، ولی الله بن نصرالطباء، ق ۱۴ قمری
hoseynī, valī-ol-lāh ebn-e nasr-ol-atebbā' (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۴ق.

ترجمه اثری است که مؤلف در آن دوره فلزات را، که یکی از ادوار تاریخی بشر است، در ناحیه ارمنستان بررسی می‌کند. مدارک او اکتشافات و حفاری‌های عدیده‌ای است که در قبرستان‌ها آن سرزمین به عمل آمده است و بر اثر این حفاری‌ها او به آثار زیادی از انواع ظروف و اسلحه سرد دست یافته و همان‌ها کافی برای تحقیقات او در این زمینه شده است. این کتاب حاوی چند نقشه از منطقه‌های مطالعه شده نیز می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۵۳۴

آغاز: ملاحظه عمومی-بعد از آنکه (مسیو بوشه دو پرط) علم معرفت بوجود انسان را وضع نمود و مبنای اصول علم باآثار و ابنیه قدیمه قرار داد؛ انجام: هیچ اثری از مدالهای قدیمی در قبور لوار

بدست نامده است.

خط: نسخ خوش، بی کا، تا: ذیحجه ۱۳۱۴ق، جا: تهران؛ با سرلوح، دارای عکس‌های چاپی که اطراف آنها با فرانسه شرح شده و یک نقشه رنگین؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: ابره کاغذی، رنگین، مقوایی، ۱۱۴گ، ۱۵ سطر (۱۳/۵×۸)، اندازه: ۲۲×۱۷سم [ف: ۲-۲۸]

← الاعضاء الآلمة < تعرف علل الاعضاء الباطنة

● اعضاء الانسان = کتاب التوسیط بین ارسوطالیس و

جالینوس / طب / عربی

a'ḍā'-ul insān = k.-ut tawsīṭ bayn-a arasūṭālīs wa jālīnūs

فارابی، محمد بن محمد، ۲۲۶-۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875-951)

آغاز: قصدنا ان نثبت ما آخیر جالینوس انه شاهده من اعضاء الانسان، و ما ذکر ان شاهده فی عضو عضو منها بازاء ما اخبر ارسوطالیس انه غایته من ذلك العضو بعینه [الذریعه، ۱۰۹/۱۸]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۲/۷۱

آغاز: قصدنا ان نثبت ما آخیر جالینوس انه شاهده من اعضاء الانسان و ما ذکر ان شاهده فی عضو عضو منها بازاء ما اخبر ارسوطالیس انه غایته من ذلك العضو بعینه؛ انجام: کان سیلها ان یشرط فیها و اغفلت فیحتنذ بصیر القیاسان جمیعاً برهانین.

عنوان «مشرکات جالینوس» نیز دارد و گویا از فارابی باشد؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی ضربی مقوایی، ۵گ (۲۲۲-۲۲۶پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۳۵×۲۱سم [ف: ۳-۱۶۶]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۲/۷۰

آغاز: برابر؛ انجام: استعمالها فی بدن او عضو هذا خاص بالطیب. عنوان «رسالة للفارابی فی ما اشترک فیہ جالینوس و ارسوطالیس من امور اعضاء الانسان» دارد؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی ضربی مقوایی، ۲گ (۲۲۱-۲۲۲پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۳۵×۲۱سم [ف: ۳-۱۶۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۶۷/۴ط

آغاز: برابر؛ انجام: ... و عن کثیر من الاجسام المعدنیة لا من جهة ما ینظر فیہ صاحب العلم الطبیعی بل من جهة.

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج مشکى، ۱۵ص (۱۲۹-۱۴۳)، مختلف السطر، اندازه: ۱۸/۵×۱۳سم [ف: ۲۴۳-۹۱]

← الاعضاء الباطنة < تعرف علل الاعضاء الباطنة

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276241

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۰/۲۰۱۲

این کتاب تحقیقی است از غرض ارسطوطاليس در کتاب «ما بعد الطبيعة» و تقسیم علم به کلی و جزئی. علوم جزئی عبارت از آن علوم است که موضوعات آنها بعضی از موجودات یا حیوانات است، مانند علوم طبیعی. وی علوم را بحسب موضوعات تقسیم بندی نموده است و علوم الهی را بالاتر از علم الطبيعة دانسته است و سپس غرض ارسطو را در هر یک از مقالات دوازده گانه شرح می دهد: «المقالة الاولى من هذا الكتاب يشتمل على شبيه بالصدر الخطبة للكتاب و اياته ان اقسام العليل كلها منتهى الى علة اولی فی بابه.»

آغاز: قصدنا فی هذه المقالة ان تدل علی الغرض الذي يشتمل علیه كتاب ارسطوطاليس المعروف بما بعد الطبيعة و علی الاقسام الاول التي ...

انجام: الثانية عشر فی مبادئ التعليمات و الطبيعيات. فهذه هي الابانة عن غرض هذا الكتاب و عن اقسامه. و هو الموفق للصواب. و علی انبيائه الصلاة و السلام. تم
چاپ: در ضمن الثمرة المرضية، لندن، ۱۸۹۰م؛ قاهره، به اهتمام عبدالرحمن مکی، ۱۹۰۷، در مجموعه فلسفه ابونصر؛ دو بار در حیدرآباد، ضمن رسائل فارابی چاپ شده.
[الذريعة ۲۵۱/۲؛ ریحانة الأدب ۲۶۴/۴؛ معجم المطبوعات العربية ۱۴۲۵/۲؛ دنا ۶۱/۲ (۲۷ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۵۵/۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۱؛ ۴ص (۴۷۰-۴۷۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲-۷۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۱۲/۳

خط: نسخ، بی کاه، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: زردفام، جلد: تیماج قرمز ضربی و مقوای زرکوب با لولا، ۷ص (۲۳۸-۲۴۴)، ۱۷ سطر (۱۱×۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ستا: ف: ۲-۳۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۳۸/۱۳

آغاز: مقالة شريفة للحكيم الفيسوف المعلم الثاني ابونصر محمد بن طرخان بن اورلغ الفارابي في اغراض كتاب ما بعد الطبيعة لارسطو طاليس في كل مقالة من الكتاب الموسوم بالحروف و هو تحقيق غرض ارسطو طاليس في كتاب ما بعد الطبيعة؛ انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۱، ۱۱ گ (۹۹-۱۰۰) [ف: ۱۵-۱۳۴]

۴. شیواز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۸۷۳/۱۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۱؛ ۳ گ (۷۲-۷۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [نسخه پژوهی: ۳-۱۲۳]

۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۳۶

خط: نسخ، بی کاه، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱، با سر لوح های زرین؛ کاغذ: اصفهانی نازک، ۲ گ (۱۸۸-۱۸۹)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۷۲]

علل طلسمات نگاشته شده است و در آن از ساختن صورت یا طبع چیزی که می خواهد مانند یا ضد آن را بیاورند یاد کرده و آن را از این رو می داند که هر جانور و گیاه و سنگ را روان و تن هست و مرده هم چیزی دارد در طبع مانند آن. گزارش این را به نگارش های خود باز می گرداند و از کتاب های فلسفه یاد می کند.

آغاز: اغراض كتاب الملك. ان غرض هذا الكتاب، مسألة واحدة. و هي ايشا من المتن فاعلمها و اخرى اتبعها شفقة عليك. انجام: فاعلم ذلك و ما فيه و لما قلنا و اذ قد اتينا على ما وعدنا به فليكن هذا الفصل آخر الكتاب و الله الموفق للصواب. تم
كتاب الملك و اغراضه. و السلام. و الحمد لله وحده.

[ريحانة الادب ۱۰۸/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۶۳۲/۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز، کا: بهائی بن احمد عاملی (کاظمی)، تا: اواخر سده ۱۲ یا اوائل سده ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱ گ (۵۵)، جمعاً ۹ سطر، اندازه: ۸×۲سم [ف: ۳۲-۷۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۹۱/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کاه، بی تا؛ جا: حیدرآباد؛ ۱ گ (۶-۶۶) [ف: ۴-۱۰۲۴]

● اغراض كتاب المنفعة و تفسيره / كيميا / عربي

agrād k.-i manfi'a wa tafsyir-u-h

جابر بن حیان، ۱۲۰-۱۹۸ قمری

jāber ebn-e hayyān (739-814)

وابسته به: المنفعة؛ جابر بن حیان (۱۲۰-۱۹۸ ق)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۱۱/۲۱

آغاز: هذا اغراض كتاب المنفعة و تفسيره و اسمع ما فيه من الرمز و اللغز. اعلم ان الرمز في هذا الكتاب قليلة جداً؛ انجام: واعلم ان الرماد ليس يزاد في الحقيقة و لكنه ارضية الحجر المطلوب. تم.
خط: نسخ، بی کاه، تا: صفر ۱۲۸۸ ق؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه ای ضربی با ترنج و سرترنج عطف و سجاف تیماج مشکی، ۲ گ (۱۶۳-۱۶۴)، ۱۹ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۲۲/۳×۱۳/۷سم [ف: ۲۹/۲-۶۲۱]

● اغراض مابعد الطبيعة = اغراض ارسطوطاليس / فلسفه

عربي

agrād-u mā-ba'd-ut-ṭabī'a = agrād-u aristatālis

فارابی، محمد بن محمد، ۳۳۹-۹۲۶ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875-951)

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276241

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۰/۲۰۱۲

● الامكنة المغلطة = السفسةطة (كتاب في) / منطق / عربي
al-amkanat-ul muğalliṭa = as-safsaṭa (k.-un fi)
فارابی، محمد بن محمد، ۲۲۶۰-۳۳۹ قمری
fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875-951)

رساله در سه «فصل»: ۱. مشتمل بر مقدمه کتاب «فی صدر کتاب»؛ ۲. «فی احصاء الامكنة المغلطة من الالفاظ»؛ ۳. «فی احصاء الامكنة المغلطة من المعانی». در کتابشناسی توصیفی فارابی آمده است که عماد الدین مراکشى شرحی بر این رساله با عنوان «شرح مختصر فی السفسةطة» نوشته است که نسخه‌ای از این شرح در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران موجود است.

آغاز: کتاب الامكنة المغلطة التي فيها يغلط الناظر في كل ما يلتمس و هو ثلاثة فصول. الفصل في صد الكتاب الفصل ب في احصاء الامكنة المغلطة من الالفاظ الفصل ج في احصاء الامكنة المغلطة من المعانی. الفصل الأول في صدر الكتاب. قال أبو نصر: و اذ قلنا في القياس ما هو، و كيف هو و كم صنفا هو، و مما ذا يلتمس

انجام: فمتى عرفنا القياس، و قوينا على تباین ما بین الأشياء: لم يقع علينا غلط، اذا تأملنا: و لا مغالطة، اذا خوبنا. كمل كتاب الامكنة المغلطة، و الحمد لله حق حمده.

چاپ: به تحقیق محمد تقی دانش پژوه در المنطقیات للفارابی (قم، کتابخانه آیه الله مرعشی: ۱۴۰۸ق)
[کتابشناسی توصیفی فارابی ص ۴-۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۹۵/۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی کا، بی تا؛ ۲۳ سطر، قطع: وزیری، اندازه:

۱۶×۲۵سم [ف: ۲-۳۵۳]

← الاملاء ← ادب الاملاء و الاستملاء

● املاء القرآن / علوم قرآن / عربي
imlā' -ul qur'ān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۹۶۹

آغاز: بسمله، حمدله، سورة البقرة، الم؛ انجام: الناس اله.

در املاى كلمات قرآن است؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛

کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن سیاه ضربی لبه دار، ۶۲ گگ، ۱۲

سطر، اندازه: ۱۶/۶×۹/۴سم [ف: ۱-۴۸]

● الاملاء في الايضاح و الكشف عن وجوه الاحاديث / حديث / عربي

al-implā' fi-l iẓāh wa-l kašf 'an wujūh-il aḥādīth
اصفهانى، محمد بن حسن، ۳۳۰-۴۰۶ قمری

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۶/۱۰۱

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع بن حکیم ابوالقاسم لاهیجی، تا: ۵
صفر ۱۰۶۸ق؛ ۱ گگ (۲۲۹) [مختصر ف: ۸۳-]

● امکان الخلاء / فلسفه / عربي

imkān-ul xala'

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۲۳۷/۱۴

بی کا، تا: قرن ۱۱، قطع: ربعی [نشریه: ۶-۶۹۳]

● امکان رفع درجه النبی / کلام و اعتقادات / عربي

imkān-u raf'-i darajat-in nabī

زواره ای اصفهانی، حسین بن مرتضی، ق ۱۳ قمری
zavvāre-ī esfahānī, hoseyn ebn-e morteza (- 19c)

بحثی است درباره صلوات و درود بر پیامبر اکرم (ص) و این که آیا وسیله رفع درجه آن حضرت ممکن است یا نه. این رساله در راه حج (جبل) در صفر ۱۲۹۱ و نسخه دوم در هشتم ربیع الثانی همان سال نوشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۵۵/۹

آغاز: نحمدک یا من من علینا بارسال الرسل و اتم النعمة بعث

اشرف الرسل محمد بن عبدالله منبع الفيوض على الانام؛ انجام:

اسال الله ظهور الحق المبین و مبین علوم الله و اجداده صلوات الله

عليه حتى يرفع الحجب و الظلم

خط: نسخ و نستعلیق، کتاب-مؤلف، بی تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج

مشکی، ۲ گگ (۷۱-۷۳پ)، اندازه: ۱۹×۱۱/۵سم [ف: ۲۷-۲۷۳]

← الامکان و الضرورة ← مفتاح باب الموجهات

● الامکان و الممكن / فلسفه / عربي

al-imbān wa-l mumkin

نائب السلطنة، محمد مهدی، ق ۱۳ قمری

nā'ib-os-sāltane, mohammad mahdī (- 19c)

رساله مختصری است در این که ممکن الوجود باید دارای مؤثر موجودی باشد و تا آن مؤثر واجب نباشد وجود پیدا نمی کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۲۲/۸

آغاز: مسألة في أن الممكن الموجود ... اعلم ان الممكن الذي

يخرج من تقسيم المفهوم هو ما لا يجب وجوده و لا عدمه؛ انجام:

لان الوجوب اللاحق هو الوجوب بشرط الوجود و هذا هو وجوب

مطلق واقعي بلا اشتراط بالوجود اصلا فتأمل.

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، ۶ گگ

(۱۹۶-۹۹)، اندازه: ۲۰×۱۲/۵سم [ف: ۴-۲۲۹]

فهرستگان نسخه های خطی ایران (نخا)؛ جلد چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

آغاز: بسمله بعد الحمد للولى و الصلوة على البحرى فيقول؛
انجام: من حيثه و احده و هو التناقض فامل ... اشخ
خط: نستعليق شكسته، بى كا، تا: ۱۱۵۸ق [رايانه]

● **انالوطيقا الاولى = القياس / منطق / عربى**
ānālūtīqā al-ulā = al-qiyās

فارابى، محمد بن محمد، ۹۲۶۰-۳۳۹ قمرى
fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875-951)

رساله منطقى مختصرى است در بيان كيفيت قياس و اقسام آن، شامل ۱۸ «فصل» كوتاه: ۱. القضايا على الاطلاق من ماذا يأتلف و كم أصنافها و الفرق بين الشرطية منها و الحملية؛ ۲. أصناف القضايا الحملية على الاطلاق؛ ۳. القول فى تمييز القضايا المتقابلة و بأى شرط يصير متقابلة؛ ۴. كم أصناف القضايا المتقابلة؛ ۵. كيف حال كل واحد من أصناف المتقابلات فى الصدق و الكذب و اقتسامه لهما؛ ۶. القضايا المنعكسة و غير المنعكسة و ما معنى الانعكاس؛ ۷. أصناف القضايا المعلومة لا عن قياس؛ ۸. تحديد القياس على الاطلاق و فى الذى عليه القياس و الذى منه القياس و تمييز القياس الحملى من الشرطى؛ ۹. المقدمات الحملية المقترنة و على كم نحو يفترق (تفترق؟) و كم أشكال القياسات؛ ۱۰. اقترانات كل شكل، كم هى و كم المنتج منها؛ ۱۱. احصاء ضروب القياسات الحملية فى الشكل الأول؛ ۱۲. احصاء ضروب المقاييس فى الشكل الثانى؛ ۱۳. احصاء ضروب المقاييس فى الشكل الثالث؛ ۱۴. احصاء ضروب المقاييس الشرطية؛ ۱۵. قياس الخلف؛ ۱۶. قياس الاستقراء و كيف يرجع الى قياسات الأشكال الحملية و على أى جهة توجد فيه قوة قياسية؛ ۱۷. التمثيل و المثال و القول المثالى، ما كان واحد منها و على أى جهة توجد فيه قوة قياسية و كيف ترجع الى قياسات الأشكال الحملية؛ ۱۸. قول مجمل فى كيفية استعمال القياس فى المخاطبات و فى الكتب.

آغاز: كتاب انولوطيقا الأول و هو القياس، قال ابونصر الفارابى: قصدنا ان يحصى الأقاويل التى يلمس بها تصحيح المطالبات فى جميع الصنابع الفكرية ... الفصل الأول فى القول على القضايا على الاطلاق و ماذا يأتلف و كم أصنافها و الفرق بين الشرطية و منها الحملية القضية و القول الجازم قول حكم فيه بشىء على شىء.

انجام: قصد الناظر منها أن يجعل له اليقين فيها، بل ان استعمل، فانما ينبغي ان يستعمل فى ما يجترى فيه بدون اليقين من الظنون و الاقتاعات و التمثيل هو بذاته مقنع و الاستقراء أبلغ منه. تم كتاب انولوطيقا و الحمد لله رب العالمين.

چاپ: در المنطق عند الفارابى، ج ۲ توسط العجم؛ نیز در المنطقيات للفارابى، ج ۱ به كوشش دانش پژوه (قم، كتابخانه آية الله مرعشى: ۱۴۰۸ق)

شرح و حواشى:

۱- شرح كتاب القياس؛ ابن باجه، محمد بن يحيى (-۵۳۳)

محل تأليف: يزد
در اين كه آيا خدا مى تواند بهتر از محمد بيافريند، در يك «مقدمه» و دو «فصل».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۹۲۴/۳

خط: نسخ، بى كا، تا: ۱۲۳۹ق؛ كاخذ: فرنگى، جلد: مصور، عطف
تیماج قهوه‌ای، ۲۳ص، ۲۳ سطر (۱۶×۱۲)، قطع: ربعی، اندازه:
۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶-۱۵۵]

● **ان المجبورة و المشبهة لا يمكنهم الاستدلال على**

النبوة / كلام و اعتقادات / عربى

inna-l mujabbara wa-l mušabbaha lā-yumkin-u-hum-ul
istidlal ‘ala-n nubuwwa

همدانى، عبدالجبار بن احمد، ۳۵۹-۴۱۵ قمرى
hamadānī, ‘abd-ol-jabbār ebn-e ahmad (971-1025)

۱. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه: ۲۱۹۱۶

آغاز: مسئله من كلام قاضى ... فى ان المجبره و المشبهه لا يمكنهم؛ انجام: و الحراره و البروده و الاصوات ... و الثالث هو الاكوان

خط: نسخ، كا: محمد حسين بن محمد على قمى، تا: ۱۰۴۸ق
[رايانه]

۲. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه: ۲۰۹۹۶

آغاز: مسئله من كلام قاضى القضاء عبدالجبار بن محمد؛ انجام: جرى مجرى قول القائل من زنى فقد سرق اى هو عاص ... و الحمد لله تعالى وحده

خط: نسخ، بى كا، تا: ۱۲۴۳ق؛ اهداى: رهبرى، ۱۳۷۳ [رايانه]

● **ان النفوس لما تعلقت بالابدان نسبت عالمها الاصلى**

(مقاله فى) / فلسفه / عربى

inn-an nufūs lammā ta‘allaqat bi-l-abdān nasīyat
‘ālam-a-ha-l ašlī (mq.-un fī)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۸۴۳/۲

خط: نسخ، بى كا، تا: قرن ۱۲؛ ۲گگ (۶۵-۶۶) [مختصر ف: ۸۸]

● **ان الواحد لا يصدر عنه الا الواحد (رساله فى) / فلسفه**

عربى

inna-l wāhīd lā-yašdur ‘an-hu illa-l wāhīd (r.-un fī)

همدانى، ابراهيم، ق ۱۲ قمرى
hamadānī, ebrāhīm (- 18c)

مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه: ۲۲۰۰۳

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فتخا)؛ جلد چهارم؛ به كوشش، مصطفی درایتى؛ تهران: سازمان

DIA 276241

اسناد و كتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۰/۲۰۱۲

به اجمال؛ ب- ایساغوجی دارای: کلی و جزئی، جنس و نوع، فصل، خاصه، عرض کلیات مرکب یا حد و رسم؛ ج- مقولات: تعریف و جوهر و عرض، ده مقوله، حمل طبیعی و جز آن، ذاتی و عرضی، تقابل، تلازم، تقدم و تأخر، معیت؛ د- عبارت که بخش‌های جدایی ندارد ولی همه مباحث ارسطو را داراست؛ ه- قیاس دارای ۱۸ فصل است؛ و- مغالطه که مغالطان معنوی و لفظی را دارد و مثال‌های بسیاری از فیلسوفان پیشین می‌آورد و از آنها نام می‌برد؛ ز- برهان پنج بخش است: دبیاجه، اقسام برهان، اقسام حدود، برهان و حد در صناعت نظری، اصناف مخاطبات برهانی؛ ح- جدل که تعریف جدل و فوائد و اقسام آن را دارد و چند بار به فلسفه رواقی اشاره می‌کند. از دبیاجه این کتابخانه که به نام «مقاله صدر بها الفارابی کتابه فی المنطق» است پیدا است که «الاوسط» باید دارای نه بخش منطق باشد.

[توضیح اینکه بعضی از بخش‌های کتاب «الاوسط» در فهرست‌ها و منابع کتاب‌شناسی به صورت جداگانه و مستقل معرفی شده‌اند و از این رو در فهرستگان نیز مستقلاً معرفی شده‌اند، لذا ن.ک.: الامکنه المغلطه، انالوطیقا الاولی، انالوطیقا الثانی، التوطئه فی المنطق، الجدل]

آغاز: اینک آغاز و انجام بخش‌های «الاوسط»:

- ۱- دبیاجه نسخه مجلس: قال ابونصر الفارابی ان الالفاظ الدالة منها ما هو اسم، منه ما هو کلم.
- ۲- دبیاجه نسخه دانشگاه: مقاله صدر الفارابی بها کتابه فی المنطق ... و هو کتاب الاوسط الکبیر ... قال ابونصر قصدنا النظر فی صناعة المنطق
- ۳- ایساغوجی یا مدخل: قال ابونصر ان قصدنا فی هذا الکتاب هو احصاء الاشياء التي عنها یألف القضاء.
- ۴- قاطیغوریاس یا مقولات: کتاب قاطیغوریاس لابی نصر الفارابی و هو کتاب المقولات-الکلیات ضربان
- ۵- باریرمیناس یا عبارت: کتاب باریرمیناس و معناه العبارة الالفاظ الدالة منها مفردة يدل علی معانی مفردة.
- ۶- آنولوطیقای یکم یا قیاس: کتاب آنولوطیقا الاول و هو القیاس قال ابونصر قصدنا ان نحصى الاقاول
- ۷- مغالطه (نسخه مجلس): الامکنه التي فیها یغلط الناظر فی کل مسئله و اذ قلنا فی القیاس ما هو
- ۸- کتاب برهان: کتاب البرهان خمسة فصول ... فی صدر الکتاب و اذ قلنا فی الاشياء التي
- ۹- جدل (آنچه که در دانشگاه هست): قال ابونصر ... الفارابی صناعة الجدل هی الصناعة التي
- انجام: انجام ۱: و یتبدي بالنظر فی الکتاب الذي یشتمل علی اول اجزاء هذه الصناعة و هو کتاب المقولات
- انجام ۲: و كذلك قد یكون له خواص کثیره تمت المقدمة التي قبل الفصول
- انجام ۳: و ما لم یوجد له اسم استعمل حده اورسمه مکان اسمه.

آغاز: به نام هنر آفرین یزدان ... اکنون مردمان بدکار شدند و راه تند باری گرفتند؛ انجام: اوستا داده که از دیدنش روان همی شاد گردد و آن از راز نام‌های خدای بزرگ است.

احتمالاً متن و ترجمه بخشی از اوستا کتاب مقدس زردشتیان می‌باشد. نامه شت و خشور فریدون را دربردارد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مترجم، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز عطف تیماج زرشکی، ۱۶ گ (۶۸-۸۳ پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲ سم [ف: ۱-۴۰]

● الاوسط / منطق / عربی

al-awsaf

فارابی، محمد بن محمد، ۹۲۶۰-۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875-951)

این کتاب یکی از نگارش‌های منطقی فارابی است که گویا هر ۹ بخش منطق را دارا می‌باشد. استاد «دانش پژوه» در توصیف این رساله ضمن نسخه شماره ۲۴۰ دانشگاه تهران آورده است: یک نسخه از «الاوسط» نیز در کتابخانه مجلس به شماره ۵۹۵ هست که دارای یک دبیاجه در مبحث الفاظ و کلیات و انتحاء تعالیم می‌باشد و در آنجا به کتاب دیگری که پیش از آن است اشاره می‌شود و در پایان آن از تاریخ پیدایش منطق گفتگو می‌کند و می‌گوید گرچه همیروس در شعر و پروتاگوراس در مغالطه و تراسوماخوس در خطابه اثری گذاشتند ولی قانون این هنرها تنها از ارسطو به یادگار ماند و ارسطوس فیثاغورسی که در مقولات کتاب نوشت پس از ارسطو بوده است و این دبیاجه در نسخه این کتابخانه نیست. سپس ایساغوجی و قاطیغوریاس و باریرمیناس و آنالوطیقای یکم و دوم و همه اینها در نسخه ما هست. هنر مغالطه نیز در این نسخه میان قیاس و برهان هست که در نسخه ما نیست و فارابی در چهارجای برهان بدان بازگشت می‌دهد. پس این بخش هم از «الاوسط» می‌باشد. در نسخه کتابخانه دانشگاه که دارای «فصول یضطر الیها عند الشروع فی المنطق» و «المختصر الصغیر فی المنطق علی طریقه المتکلمین» نیز می‌باشد پس از این دو دبیاجه‌ای دارد در تعریف و تقسیم منطق و اندکی از ایساغوجی و مبحث تعریف که در نسخه مجلس نیست و پس از برهان هنر جدل در نسخه ما هست و در آنجا نیست و این بخش تحقیق کلی است که فارابی می‌کند و به مبحث مواضع نمی‌پردازد. در نسخه ما هنر جدل نیمه‌کاره گذارده شده و نویسنده نسخه همه را نوشت یا اینکه فارابی آن را به پایان نرساند.

بخش‌های الاوسط: الف- دبیاجه نسخه ما و نسخه مجلس که بخش‌بندی نشده مگر اینکه دبیاجه نسخه مجلس چهار مطلب دارد: ۱. مبحث الفاظ و معانی حروف که می‌رساند فارابی به نحو یونانی و تازی به خوبی آگاه بود؛ ۲. مبحث کلیات؛ ۳. انتحاء تعالیم و رؤوس ثمانیه؛ ۴. تاریخ منطق و دبیاجه نسخه ما دو مطلب دارد یکی تعریف و تقسیم منطق دیگری کلیات و تعریف

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛ جلد پنجم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری

۱۴×۲۳سم [ف: ۱-۲۳۹]

به فیما یتمسک به فی اصول الدین والامور الشرعیة < اصول
الایخاری

● فیما یجب علی المکلفین / قه / عربی

fīmā yajib-u 'ala-l mukallafīn

مشهد: رضوی؛ شماره نسخه: ض ۲۳۷۵

خط: نسخ، کا: جان محمد، تا: ۱۰۰۸ق [القبائی: - ۴۲۸]

● فیما یصح و فیما لایصح من احکام النجوم = فضیلة

العلوم و الصناعات = ابطال احکام النجوم / هیئت / عربی

fīmā yaṣīḥ wa fīmā lā-yaṣīḥ min aḥkām-in nujūm =
faḍīlat-ul 'ulūm wa-ṣ ṣīnā'āt = ibṭāl-u aḥkām-in nujūm

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

به خواهش: ابواسحق ابراهیم بن عبدالله بغدادی

فارابی در این گفتار از ستاره‌شماری و احکام نجوم خرده‌گیری
نموده و آن را بنا به خواهش ابواسحق ابراهیم بن عبدالله بغدادی
که از فضلا و ریاضیون قرن چهارم بوده نوشته است. بغدادی
می‌گوید که دیری در این باره می‌اندیشیدم و با فارابی گفتگوها
کردم تا این که روزی او دفتری به من داد و در آن بندها و
یادداشت‌هایی بود که همانا او می‌خواست هنگام آسایش آنها را
فراهم آورده و به ساخت کتاب یا رساله‌ای در آورد چنان که
همیشه همین کار را می‌کرده است و من همه آنها را نوشته‌ام و
آنچه خواسته‌ام در آن یافتم و آنها را برای تو نوشتم که اگر
بخواهی در آنها بنگری. رساله در سی فصل است.

آغاز: بسمله نکت ابی نصر فیما یصح و فیما لایصح من احکام
النجوم. قال ابواسحق ابراهیم بن عبدالله البغدادی کنت شدید
الحرص فی معرفة الاحکام النجومیة صادق الرغبة فی اغشاء
علمها کثیر السعی فی طلبها ... اتفق لی لقاء ابی نصر محمد بن
محمد الفارابی الطرخانی، فشکوت الیه حالی تلک، و عرفته
صدق رغبتی فی الوقوف علی مقدار هذا العلم و معرفة ما یصح
منه و ما لایصح ... کتبتها لک لتاملها ان تنشط لذلك. قال
أبونصر: فضیلة العلوم و الصناعات إنما تكون یاحدی ثلاث، إما
بشرف الموضوع، و إما باستقصاء البراهین

انجام: فما اشتغالهم بهذا الفن إلا لإحدى ثلاث؛ إما تفکة و
ولوع، و إما لتکسب و تشوق و تعیش به، و إما لحزم مفرط و
عمل بما قیل إن کل مقول محذور منه. هذا ما وجد من التذاکیر
بخط ابی نصر اثبتها النفسی و کتبتها لک لتاملها ان تنشط لذلك
و الله الموفق لكل خیر. نقلت من خط نقل من خط نقل من
الفارابی علیه الرحمة تمت.

چاپ: ضمن مجموعه رسائل فارابی در مصر به سال ۱۹۰۷م در

مطبعه سعادت؛ نیز در الأعمال الفلسفیه، الجزء الاول، تحقیق
الدکتور جعفر آل یاسین (بیروت، دارالمناهل: ۱۴۱۳هـ)؛ علی
اکبر شهابی آن را با عنوان «در فضیلت علوم و صناعت» ترجمه
کرده و در نشریه دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه
فردوسی مشهد، شماره ۱۳ به چاپ رسانده است.
[کتابشناسی فارابی ۴۴ با عنوان: ما یصح و ما لایصح من احکام النجوم یا
رسالة فی فضیلة العلوم و الصناعات؛ الذریعة ۳۰۵/۲۴؛ معجم المطبوعات
۱۴۲۵/۲-۱۴۲۶؛ دنا ۱۲۶۹/۷ (۱۱ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۷/۲۱عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: گویا در کتابخانه دانشگاه پرینستون آمریکا؛ بی‌کا،
تا: ۶۷۷ق؛ ۴ص (۲۶۵-۲۶۸) [عکسی ف: ۴-۳۱۰]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۶۳/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علاء الدین محمد بن حسین حافظ قاری، تا:
شعبان ۹۶۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۵گک (۸۲پ-۸۶پ)، اندازه:
۸/۵×۱۷سم [ف: ۴-۲۹۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۳۸/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گک (۱۱۶-۱۱۷) [ف: ۱۵-۱۳۷]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۸۷/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۹گک (۶۱پ-
۶۹پ)، ۱۹سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۳۶۵-]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۹۴/۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق بین نقطه، کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: ۴ جمادی
الاول ۱۰۲۲ق، جا: شیراز؛ جلد: میشن، ۶گک (۲۹۳پ-۲۹۸ر)، ۲۳
سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۳سم [ف: ۸-۵۰]

۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۶۲/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۴گک
(۷-۱۰ر)، اندازه: ۱۹×۹سم [ف: ۱-۲۴۹] و [نشریه: ۱۱-۹۳۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۰۸/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۷۰۶]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱۱۰/۴

خط: نستعلیق، کا: رجیلی خواجه علی مازندرانی، تا: ۱۰۵۰ق؛
کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱ص (۸۳ر)، ۱۷سطر (۴/۵×۱۳)،
اندازه: ۵/۵×۱۰/۵سم [ف: ۸-۷۴۷]

۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۸۰/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۶ق؛ جلد: مقوایی، ۳گک (۵۸پ-
۶۰پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲-۵۲۶]

۹. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه: ۸۹/۹

فرستگان: نسخ‌های خطی ایران (فخا)؛ بیست و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازان اسناد و کتابخانه ملی

اعلم بالصواب
خط: نستعليق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۴۷گ (پ-۴۷ر)،
۱۶ سطر، اندازہ: ۱۶/۵x۱۰سم [ف: ۲۶-۸۲]

● الفصول المنتزعة = الفصول المدینة / نلسفہ / عربی
al-fuṣūl-ul muntazi'a = al-fuṣūl-ul madīna

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ - ۳۳۹ قمری
fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)
منتخباتی است از گفتار قدما در تدبیر مدن و اصلاح رفتار
مردمان و گرایش آنان به سوی سعادت، یا عناوین «فصل، فصل».
آغاز: هذه فصول منتزعة تشمل على اصول كثيرة من أقاويل
القدماء ... فصل للنفس صحة و مرض كما للبدن صحة و مرض
فصحة النفس أن تكون هيئاتها و هيئات أجزائها هيئات تفعل بها
ابداً للخيرات و الحسنات ...
انجام: فصل محصول الغافل و المتغافل واحد ... كملت الفصول
المنتزعة من أقاويل القدماء ...
چاپ: با تحقیق دکتر فوزی نجار (بیروت، دارالمشرق: ۱۹۷۱م)
[مؤلفات الفارابی ۲ / ۳۳۵؛ الذریعہ ۲۴۴/۱۶؛ الوافی بالوفیات ۱۱۰/۱؛ ذخائر
التراث العربی ۳۵/۲]

۱. قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۲۱۱عکسی
آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: چستر بیٹی - دبلین ش ۳۷۱۴ (اربری، فهرست خطی
عربی همانجا ۹۳/۳)؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد بن یحیی،
تا: ۱۱ ربیع الاول ۷۰۴ق، لجا: دمنهور از توابع حیره ۲۹گ، ۱۵
سطر [عکسی ف: ۱-۱۹۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۹۵
آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مینوی - تهران ۱۰۳؛ خط: نسخ، کا: مجتبی
مینوی، تا: ۲ ۵ سپتامبر ۱۹۳۹م (= ۱۳۵۷ق)؛ از روی نسخه بادلیان
به خط ابراهیم بن محمد یحیی در دوشنبه ۱۱ ربیع الاول ۷۰۴ در
دمنهور از اعمال بحیره؛ مصحح: ۵۸ص [عکسی ف: ۷-۳۹۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۱۰-عکسی

نسخه اصل: از کتابخانه بادلیان شماره ۳۰۷. قسمتی از آن؛ بی کا،
بی تا [نشریه: ۲-۲۷۷]

س فصول من الحکمة < فصول فی الالهی

● الفصول المنطقية = الفصول الخمس = الالفاظ

المستعملة فی المنطق / منطق / عربی
al-fuṣūl-ul mantiqīya = al-fuṣūl-ul xams = al-alfāz-ul
musta'mala fi-l mantiq
فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ - ۳۳۹ قمری

یضع عرشه علی الماء ثم یبعت سراياه فادناهم منه منزلة اعظمهم
فتنة یحیی احمدهم فیقول فعلت کذا و کذا فیقول ما صنعت شیئاً

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۸۴/۵

آغاز: برابر؛ انجام: و ما ذکرناه قليل من فضائل الصلوة و الفاتحة و
ما ترکناه مما ظفرتنا علیه اکثر و کبر من ان یقی فی ذکره لسان
الذاکر و فهم السامع و الحمد لله علی ما یسر من تفسیر النبی ...
نسخه حاضر فقط تفسیر سوره حمد را شامل است؛ خط: نسخ،
کا: حسن بن حاجی مصلح الدین، تا: ۱۰۳۰ق؛ نام کتاب در حاشه
صفحه اول چنین نوشته شده: «کتاب الفصول فی علم التذکیر من
نوع الحدیث و التفسیر لاجل التنبیه و قصد التبصیر بقبض التحقيق
و بسط التقريره اما در مقدمه کتاب آمده «و سمیته فصول
المفصل»؛ جلد: تیماج مشکى، ۱۰۷گ (۱۷۸-۲۸۴ر)، ۱۵ سطر
[ف: ۳۷-۳۲۸]

۲. قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۰۵

آغاز: برابر؛ انجام: و لآل الألف اربعة آلاف و سبعمائة و تسعة و
الباء خمسة و عشرون ألفاً و تسعمائة
در فهرست ناشناس، از سوره «لم یکن» تا پایان قرآن با اشاره به
بعضی مطالب عرفانی و احادیث و روایات و داستان‌های تاریخی؛
خط: نسخ نازیبا، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ برگ‌های آخر را ابوبکر بن
یوسف در روز سه‌شنبه از ماه رجب ۱۱۷۶ نوشته؛ تملک: ابوبکر
بن یوسف، محمد نورالدین بن علی التورتومی به تاریخ ۱۳۱۶؛
جلد: تیماج مشکى، ۱۸۷گ، اندازہ: ۲۶x۱۷سم [ف: ۲۶-۲۴۴]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۰

آغاز: برابر

در فهرست ناشناس، تفسیر ۱۹ سوره از قرآن که مؤلف بنا به
سلیقه خود انتخاب کرده، از تفاسیر اهل سنت و به شیوه عرفانی
است؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۲۷۹گ،
اندازہ: ۲۹/۵x۲۱سم [نسخه پژوهی: ۲-۲۰۱]

س فصول ملحمه < ملحمه دانیال

● فصول ملحمه / پیشگویی / فارسی

fosūl-e malhame

در نیک و بد ساعات و احکام نجوم موافق ماه‌های رومی، گرفته
شده از ملحمه حضرت دانیال به روایت حضرت صادق علیه
السلام بنا به گفته مؤلف، در دوازده «باب» به عدد ماه‌های رومی،
و هر باب دارای بیست و پنج «فصل» کوتاه.

قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۱۶/۱

آغاز: حمد و سپاس مالک الملکی را که علامات حوادث مختلفه
شده ای از نمونه لطف و حشم او تواند بود؛ انجام: و مرگ
جوانان بسیار واقع شود و آب چشمه‌ها و کاریزها زیاد شود، و الله

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛ بیست و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

۱۹ اسطر، قطع: جیبی [نشریه: ۲-۱۷۹]

● ماهیة الأجسام و الأجساد / فلسفه / عربی
māhīyat-ul a'jsām wa-l ajsād

مراغی، حسن بن عبدالرحیم، - ۱۳۰۰ قمری
marāqī, hasan ebn-e 'abd-or-rahīm (- 1883)

در فرق بین جسم و جسد و چگونگی معاد روحانی و معاد جسمانی با نقل بعضی از گفته‌های شیخ احمد احسانی در شرح عرشیه و جز آن ورد بروی. این رساله به درخواست حاج میرزا عبد الرحیم نگاشته شده است.

قم: مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۶۹۴/۲

آغاز: الحمد لله الذى خلق العباد لعبادته و كرمهم بهدایته فكلفهم على طاعته و وقفهم بسابق عنایته؛ انجام: فالربوبية كلها فى الملك و الملك كله فى الربوبية

خط: نسخ، کا: محمد بن فتحعلی تبریزی، تا: ۱۲۸۵ق؛ ۱۵گ
(۸پ-۲۲ب)، ۲۰ اسطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۷-۲۵۵]

● ماهیة الانسان / فلسفه / عربی

māhīyat-ul insān

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ - ۳۳۹ قمری
fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

تبریز؛ ترویبت؛ شماره نسخه: ۸۹/۷

خط: نستعلیق شکسته، بی کا، تا: با تاریخ ۰۶۹ق [ف: ۱۳۲-]

● ماهیة جسم طبیعی / طبیعات / فارسی

māhīyat-e jesm-e tabī'ī

سمرقندی، احمد بن عبدالعزيز
samarqandī, ahmad ebn-e 'abd-ol-'azīz

یک تمهید دارد دارای دو «مقدمه»: نخستین در ماهیت جسم طبیعی و اقسام او؛ دومی در انقلاب عناصر، سپس چهار «اصل»: (۱ بخار؛ ۲ دخان؛ ۳ باد؛ ۴ قوس و قزح و هاله؛ «خاتمه» در ابخره و ادخنه زمین.

[فهرستواره متروی ۳۸۱۳/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۸۷/۶

آغاز: بسملة. الحمد لله فیاض الحكم و المواهب و موصل الطالبین الى المطالب. و بعد چنین گوید ... احمد بن عبدالعزيز السمرقندی که چون کلمه ای چند در بیان ماهیت جسم طبیعی و اقسام او و انقلاب عناصر اربعه ... جمع کرده شده بخاطر فاطر چنین آمد که او تحفه ملازمان حضرت شاه شهزاده عالمیان [ر] غو [ن] شاه ... ابوالمنصور مظفر حسین گورکان ... گرداند ... مرتب بر تمهیدی و

قمری

gotb-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e mas'ūd (1237 - 1311)

این شرحی است که مولانا قطب الدین شیرازی در کتاب «دره التاج» در باب اجزاء ماهیت نوشته است.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۱۷/۲

آغاز: بدانکه جزء ماهیت در جنس و فصل منحصر است؛ انجام:

پس این دلیل مخصوص شد بر انحصار جزو. ماهیت معقوله در جنس و فصل نه هر شیئی چنانکه دعوی کرده اند تحت ۸۲

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ، ۱۹ اسطر

(۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۲۱×۱۴سم [ف: ۲-۲۰۷]

● الماهیة / فلسفه / عربی

māhīya

به نقل از حاشیه قدیم ذوانی بر شرح قوشچی بر تجرید.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۸۰/۴۹

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۲۱۷-۲۱۸) مختصر

[ف: ۶۷۹-]

● ماهیة ادراک و تعقل / فلسفه / عربی

māhīyat-u idrāk wa ta'aqul

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e fūṣī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

گفتاری مختصر است در بیان ادراکات نفس.

آغاز: المفهوم من الادراک یعم التعقل و هو فعل النفس بذاتها و التخیل الذى فعلها بقوتها الخیالیه.

انجام: و مثل هذه یلزمها ان یتكون عارفة لذاتها عالمة بجوهرها لانها نشاهد ذاتها العامله.

[آثار و احوال خواجه ص چاپ جدید، ص ۵۲۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۳۸/۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهان، جلد:

تیماج، ۱۰۰ص (۱۵۵-۲۵۴)، ۲۰ اسطر، اندازه: ۱۹×۱۲سم [ف: ۱۰-۳۶۲]

۲. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه: ۱۷/۳۰

آغاز: برابر

بی کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق [نشریه: ۵-۱۷۳]

۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۳۶۴/۲۷

کا: علی بن احمد رشتی، تا: ۲۷۰ق، جا: یزد؛ جلد: تیماج،

فرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فتخا)؛ بیست و هفت؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

DIA 276265

جمهوری اسلامی ایران؛ ۲۰۱۳/۱۳۹۰

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۰۵/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کاه، بی‌تاه؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ص ۴ (۵۰-
۵۳)، اندازه: ۲۹×۱۶سم [ف: ۱۳-۲۱۰]
۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۳۳۷/۲
آغاز: برابر؛ انجام: حدیث دیگر - مرویست که روزی جناب
امیرالمؤمنین زنی را دید که خیک آبی ... من از تو شرمسارم که
در حق تو کوتاهی و تقصیر کرده‌ام تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کاه، بی‌تاه؛ جلد: تیماج، گگ (۷۵-پ۱۴۲)،
۱۹ سطر، اندازه: ۲۲×۱۶سم [ف: ۳۸-۴۶۸]
۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۹/۱۹۵-۱۶۴۵/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی، بی‌تاه؛ جلد: تیماج، گگ، ۱۸ سطر،
اندازه: ۱۵×۱۰/۵سم [ف: ۶-۳۴۹۳]
۵۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۸۳۰/۶
آغاز: برابر؛ انجام: پس وای بر تو بیا و از لهر و لعب دوری نمای
و آخرت خود را معمور ساز
بی‌کاه، بی‌تاه؛ قطع: جیبی [رشت و همدان: ف: -۱۴۵۷]
- **مباحثی در صرف / صرف / فارسی و عربی**
mabāhesī dar sarf
شامل مباحثی چون: موصولات، مبتدا خبر، اسماء افعال،
مضامین، ظروف تخییر است که چند برگ آن مربوط به «فوائد
صمدیه» شیخ بهایی است.
- اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه: ۹۸/۵
آغاز: ایهم هو قائم و اما ضمائر پس آنها بر سه قسم اند ...
بی‌کاه، تا: با تاریخ ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ اوراق انتهایی نسخه
جایجا و مغشوش است؛ گگ (۵۵۸-ر۶۰۵-پ)، ۱۳ سطر، اندازه:
۱۵/۵×۲۲/۵سم [دو کتابخانه اراک: -۱۲۶]
- **مبادئ آراء اهل المدينة الفاضلة / فلسفه / عربی**
mabādī ārā'-i ahl-il madīna-til faḍīla
فارابی، محمد بن محمد، ۲۲۶۰ - ۳۳۹ قمری
fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)
تاریخ تألیف: ۳۳۱ق؛ محل تألیف: دمشق
کتابی کم‌حجم ولی پرآوازه است. دارای سه «بحث» است: یکی
میث نظری که فارابی در این قسمت، عقایدی را که افراد
مدینه فاضله باید داشته باشند شرح می‌دهد که خود شامل
قسمت‌هایی چون الهیات، سخن در مصدر وجود، صفات
موجودات ثانوی، پیدایش کائنات این جهان و غیره است. در
قسمت دوم درباره بنای مدینه فاضله و قسمت سوم به ویران
ساختن اجتماعاتی که با مدینه فاضله ناسازگار است
- نسخه: پس وای بر تو ای نفس بیا و از لهر و لعب دوری نما و
آخرت خود را معمور ساز.
نسخه اصل: کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، شماره ۸۸۳۹ این
نسخه مقدمه مؤلف و چند سطر از پایان رساله را ندارد؛ خط:
نسخ، کا: سید محمد حسن بن محمد یوسف موسوی خوانساری،
تا: ۱۳۲۱ق؛ ص ۲ (۲۷۶-۳۷۷) [عکسی ف: ۳-۴۴۷]
۴۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۳۰۸/۳
آغاز: برابر؛ انجام: چون آهنگ رفتن کند جان پاک xx چه
بر تخت مردن چه بر روی خاک
خط: نسخ، بی‌کاه، بی‌تاه؛ جلد: مقوا، گگ، اندازه: ۲۱×۱۴سم [ف
مخ: ۴-۱۶۷۷]
۴۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۳۰/۶
آغاز: برابر؛ انجام: و از قلیل و کثیر از فقیر (ظ حقیر) و قطمیر
سوال نمایند، آیا بکدام یا خواهی ایستاد و بکدام دل فهم توانی
کرد؟
خط: نستعلیق، بی‌کاه، بی‌تاه؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، گگ
(۱۱۴-پ-۱۲۲)، اندازه: ۱۵×۱۰/۵سم [ف: ۱-۴۹]
۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۶/۱۱۹-۸۲۶۹/۴
آغاز: برابر
خط: تحریری، بی‌کاه، بی‌تاه؛ گگ (۹۸-۱۱۲)، ۱۴ سطر، اندازه:
۲۱×۱۷سم [ف: ۶-۳۴۹۳]
۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۳۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسنی، اسماعیل، بی‌تاه؛ جلد: گالینگور [رایانه]
۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۲۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالغنی عبدالغفار حسینی دهدشتی، بی‌تاه؛ مهر:
«المتوکل علی الله عبده محمد حسین» (مربع)، «عبده محمد
حسین» (مربع)، «عبده محمد حسین» (دایره‌ای)، «عبده میرزا علی»
(بیضوی)؛ جلد: تیماج، گگ (۸۸-پ-۹۲)، اندازه:
۱۵/۵×۱۰/۵سم [ف: ۲-۱۳۱]
۴۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۸۸/۲
آغاز: برابر؛ انجام: تا چشم بهم زنی بکام دگر بست xx یک چشم
زدن هزار فرسنگی نیست
خط: ثلث، بی‌کاه، بی‌تاه؛ ص ۴، ۲۶ سطر (۹×۱۷) [ف: ۱-۴۲۶]
۴۶. گلپایگان؛ مسجد جامع گلپایگان؛ شماره نسخه: ۲۳/۶
آغاز: ای عزیز من بدان و آگاه باش آنکه تو را از همه دشمنان
عظیم تر نفس اماره است و گاه و بیگاه تو را به شر و فساد اندازد؛
انجام: پس وای بر تو ای نفس بیا و از لهر و لعب دوری نما و
آخرت خود را معمور ساز
در فهرست ناشناس مانده؛ خط: نستعلیق، کا: جواد بن رضا
گلپایگانی، بی‌تاه؛ گگ (۲۵۷-پ-۲۶۴)، اندازه: ۱۷/۵×۱۱/۵سم
[کتابخانه‌های گلپایگان: ف: -۲۰۳]

فرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛ بیست و هفت؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

DIA 276265

جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۰/۱۳

(۱۳-)

۲- البارقة الحيدرية (ترجمه)

۱. مشهد؛ شيخ علي حيدرو؛ شماره نسخه: ۴۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، كاتب = مؤلف، بی تا؛ جلد: عادی، ۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۲×۱۷سم [مؤید: ۱-۳۸۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۳۳۶ ض

بی کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس: -]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۲۳۷

آغاز: برابر؛ انجام: و قال انما المراد معرفة الرجال من جهة انكاره لضروريات الدين لكنه خالف من جهة اخرى حيث ...

نسخه حاضر، آیات و نیز شش دلیل قاطع بر موضوعیت خطبه‌ها و اخباری که در آن نسبت خلق و رزق و امانت و احیاء و به غیر خدا داده شده آمده و به نظر می‌آید این می‌باید ادامه رساله حاضر باشد؛ خط: نسخ، کا: محمد علی محمد ابراهیم کرهرودی، تا:

قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با امضای محمد علی احتمالاً همان محمد علی بن محمد ابراهیم کرهرودی؛ کاغذ:

فرنگی نخودی، جلد: مقوایی روکش کاغذی طرح ابره آبی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۱-۴۰پ)، ۱۳-۱۷ سطر (۱۳×۷)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [رایانه]

۴. قم؛ گلیپگانگی؛ شماره نسخه: ۳۰۵/۱-۲/۱۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: چهارشنبه آخر رمضان ۱۲۶۴ق؛ محشی؛ ۶۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۱۵/۵سم [ف: ۲-۵۷۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۹۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: دوشنبه ۱۹ شوال ۱۲۷۵ق؛ با تاریخ ۳ رمضان ۱۲۷۳ در پایان و گویا از روی نسخه‌ای که این تاریخ را داشته نوشته شده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تازه، ۵۷گ، ۱۸ سطر (۱۱×۱۸)، قطع: ربعی، اندازه:

۱۸×۲۴سم [ف: ۱۷-۵۲۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالحسین شراره، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ آهار مهره، جلد: تیماج قرمز، ۱۷۶ص، ۱۵ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۲۲×۱۵/۵سم [ف: ۱۰-۱۸۹۸]

۷. خوی؛ ملا علی خونی (شریف)؛ شماره نسخه: ۴۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالحمید بن شیخ مهدی خمیسی نجفی، تا: ۱۲۷۷ق، جلد: تیماج سرخ مجدول، ۷۱گ (۱-۷۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۱۵سم [اوراق عتیق: ۱-۱۳۶]

۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۳۳۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالحسین، تا: ۱۳۰۱ق؛ مصحح، محشی؛ فاقد جلد، ۷۶گ (۵۹-۱۳۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۱۸سم [ف: ۲۲۰]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۶۴۲/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۲۷۰]

۹. قم؛ مورعی؛ شماره نسخه: ۵۳۲۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ مغلوط، بی کا، تا: پنجشنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۳۰۱ق، جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ (۹۱-۱۳۹پ)، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۱۴-۱۱۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۷۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن [الفبائی: ۸۱]

● البارقة الحيدرية (ترجمه) / کلام و اعتقادات / فارسی

al-bāriqat-ul ḥiydarīyya (t)

وابسته به: البارقة الحيدرية في نقض ما ابرمته الكشفية و الرد على طريقة الشيخية؛ حسنی کاظمی، حیدر بن ابراهیم (۱۲۰۵-۱۲۶۵)

ترجمه ای است بر کتاب «البارقة الحيدرية» سید حیدر کاظمی در رد عقاید شیخیان، مترجم گاهی مطالبی نیز با عنوان «مترجم گوید» افزوده است.

آغاز: الحمد لله رب العالمين ... اما بعد چنین گوید مترجم بی بضاعت چون در این عهدها علاوه بر بدعت‌های سابقه کثیره.

[فهرستواره متروی ۲۰۱/۹]

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۴۳۵/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالحسین، تا: ۱۳۰۱ق؛ فاقد جلد، ۵۷گ (۱-۵۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۱۸سم [ف: ۲۲۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۶۴۲/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۲۷۰]

● باری ارمیناس = العبارة / منطق / عربی

bārī irminiyās. = al-'ibāra

فارابی، محمد بن محمد، ۳۳۹-۲۲۶۰ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875-951)

آغاز: الألفاظ الدالة: منها مفردة تدل على معان مفردة، و منها مركبة تدل أيضاً على معان مفردة، و منها مركبة تدل على معان مركبة

انجام: و يتهيأ في أي وقت اتفق من المستقبل أن يوجد، و ألا يوجد. غير أن الممكن الحقيقي هو المعنى الرابع من معانيه. تم

کتاب باری ارمیناس

چاپ: در المنطقيات للفارابی، جلد اول، (۱۳۶۷ش) به کوشش

باقیمانده از سقراط آمده که توسط افلاطون برای ارسطو نقل شده و سقراط گزارشی از ویژگی های طلاب حکمت را ارائه کرده است که در پی آن فارابی، افزون بر گفته سقراط، با موعظه ای کوتاه به ارزش دانش آموختن در نزد غیر اشاره نموده و معتقد است که هر کسی می تواند از افراد مادون خود حکمت بیاموزد و سپس خود با شرایطی حکمت را یاد دهد.

آغاز: رب اعنی فی جمع الاحوال و الاقوال و تمم امورنا فی الحال و الاستقبال قال الحکیم ابو نصر الفارابی ... رایت لزینون الکبیر تلمیذ ارسطاطالیس و للشیخ الیونانی رسائل قد شرحها النصارى شروحا ترکوا بعضها و زادوا فشرحت اما کما وجب علی الشارح شرح نص، فاول هذه الرسالة رسالة الزینون الکبیر الیونانی. قال الزینون ۱- فی الدلالة علی وجود المبدء الأول ... انجام: فإذا فارقتہ نفسه بقیت فی حیره و بلاء نعوذ بالله من عذاب الآخرة، تمت

چاپ: حیدرآباد، ۱۹۳۰ و ۱۹۳۱؛ بمبئی، ۱۹۳۷، ضمن رسائل فارابی؛ گنجینه بهارستان، حکمت ۲، مسلسل ۱۱، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۹ش، با تصحیح حامد ناجی اصفهانی؛ اسماعیل واعظ جوادی آن را به فارسی ترجمه و در مجله تحقی، جلد ۲، ش ۷، صص ۸-۱۱ چاپ کرده است [دنا ۷۳۵/۶ (۲۵ نسخه)؛ الذریعة ۲۸۶/۱۳، رقم ۱۰۳۹ با عنوان «شرح رسالة زینون الاول»؛ مؤلفات الفارابی ۳۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۷۲۵/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی ک، تا: ۱۰۵۶ق؛ رکابه دار؛ جلد: تیماج قهوه ای، ۶گک (۹۲پ-۹۷ق)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۱۳سم [ف: ۴۴-۲۶]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۸۹۴ض

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، ک: حکیم مظفر، تا: ۱۰۵۹ق، جا: اردستان؛ ۵گک، اندازه: ۱۶×۹/۵سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۴۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۹/۳۲

خط: تعلیق، ک: نصیرالدین حسین حر حسینی، تا: ۱۰۷۶ق؛ ۲گک (۹۰-۹۱ق) [ف: ۳-۲۷۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض ۱۵۰۸۸

خط: نستعلیق، ک: محمد مؤمن، تا: ۱۰۷۸ق [الفبائی: ۶۵۲-]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۲۸۰/۴۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی ک، تا: ۱۰۸۰ق؛ جلد: تیماج قهوه ای مذهب، ۲گک (۱۰۴-۱۰۵ق) ۱۰۵-۲۱ سطر، اندازه: ۲۵×۱۵سم [ف: ۳۸-۴۰]

۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۲۸/۱ فرخ

آغاز: برابر؛ انجام: وهذا آخر ما وجد من هذه المقالة من نقل سعید بن یعقوب دمشقی

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی ک، تا: ۷۱گک (۱-۷۱)، ۱۷ و ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۱۲سم [ف: ۵-۲۵۸۶]

شرح رسالة الزاویة / هندسه / عربی

š.-u r.-iz-zāwīya

فارسی، حسن بن علی، ۶۶۸ - ۷۱۸ قمری

fārsī, hasan ebn-e alī (1270 - 1319)

وابسته به: الزاویة = رسالة الی ابی سهل المسیحی؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۵۸۴/۲

خط: نستعلیق، ک: محمد نصرالله بن احمد، تا: سه شنبه ۳ رمضان ۱۰۳۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه ای، ۲۸گک (۲۷پ-۵۴پ)، اندازه: ۱۷/۵×۱۰/۵سم [ف: ۲۰-۱۳۸]

به شرح رسالة الزوراء < شرح الزوراء

شرح رسالة الزینون الکبیر / فلسفه / عربی

š.-u r.-iz zīnūn-il kabīr

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

گزارشی کوتاه بر رساله زینون است که چون شرح برخی از شارحان نصرانی برای فارابی رضایت بخش نبوده آن را شرح نموده است. رساله زینون دارای شش بخش بوده که در گزارش فارابی بر آن، متن و شرح درهم آمیخته و تمایز آن میسر نیست. بخش های این رساله عبارت اند از ۱. اثبات واجب الوجود که با بهره از برهان امکان به اثبات واجب پرداخته و در پی آن با استفاده از برهان «اسد و اخضر»، «تضایف»، و «وسط و طرف» به رد تسلسل پرداخته است؛ ۲. در صفات واجب الوجود که به برهان توحید، عدم جسمیت و عدم نقطه بودن واجب پرداخته و به بحث اتحاد عاقل به معقول در خداوند اشاره شده و در نهایت با اشاره ای مختصر به صفات حیات، علم، حکمت، و فرید بودن واجب؛ ۳. در بیان نسبت اشیاء به خداوند که به قاعده الواحد تمسک کرده و به شرح عقول ده گانه پرداخته شده است. که در پایان گزارشی از ارسطو در بیان کیفیت صدور کثیر از واحد ارائه کرده است؛ ۴. در بیان نبوت که به جایگاه مقام نبوت و تشریح آن اشاره ای کوتاه دارد؛ ۵. در بیان شریعت در چند سطر کوتاه به فلسفه تنصیب احکام و جایگاه آن در تربیت نفوس پرداخته شده است؛ ۶. در بیان معاد که در ذیل چند عبارت کوتاه اساس اعتقاد معاد را بر بنیاد شرع و اخبار نبوت استوار دانسته و بر همین اساس لذات آن جهان را هم در ظرف عقلیات دانسته و هم در حسیات. پایان این رساله، روایتی